

פרק 4

תקציב מערכת ההשכלה הגבוהה

הקצבות אחרות, שאינן מועברות ישירות למוסדות (כ-8%) וסיוע לסטודנטים (כ-8%).

בנוסף, השתתפות ות"ת בתקציב הפיתוח הפיסי מיועדת לכיסוי ההשתתפות הציבורית בתשתית הבנייה במערכת ההשכלה הגבוהה.

כפי שנסקר בפרק 1 לעיל, הקצאת התקציבים למערכת ההשכלה גבוהה הם בסמכותה הבלעדית של הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת). ות"ת מוסמכת על-פי החלטות הממשלה ומל"ג, בין היתר, "לחלק בלעדית בין המוסדות להשכלה גבוהה את התקציב-בים הרגיל והפיתוח, הכוללים והמאושרים".

סעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה הוא אבן היסוד לחופש האקדמי והמינהלי של המוסדות להשכלה גבוהה: "מוסד מוכר הוא בן חורין לכלכל ענייניו האקדמיים והמינהליים, במסגרת תקציבו, כטוב בעיניו".

4.1 מסגרת התקציב הרב-שנתי למערכת ההשכלה הגבוהה

כאמור, תפקידיה של ות"ת כוללים: "להציע את התקציב הרגיל ואת תקציב הפיתוח להשכלה הגבוהה בהתחשב בצורכי החברה והמדינה..." וכן "להציע לממשלה ולמועצה להשכלה גבוהה תכנית פיתוח של ההשכלה הגבוהה ולתכנן את מימונו..." (ראה פרק 1.2). פועל יוצא מכך הם ההסכמים הרב-שנתיים של ות"ת עם משרד האוצר, אשר מהם נגזר התקציב השנתי והרב-שנתי למערכת ההשכלה הגבוהה.

בסוף שנת תשנ"ז נחתם הסכם בין ות"ת לאגף התקציבים במשרד האוצר על השתתפות המדינה בתקציב הרגיל של ההשכלה הגבוהה בשנים תשנ"ז-תשס"א. במסגרת זו הוסכם על תוספות בהשתתפות המדינה בבסיס תקציב המערכת כדי לאפשר גידול במספר הסטודנטים, שיפור וחיזוק התשתית המדעית, והרחבת הסיוע לסטודנטים. תוספות אלה הסתכמו בשנים תשנ"ז-תשס"א ב-520 מיליון ש"ח (במחירי תקציב 1997) לתקציב

מסעיף זה נגזרים גם היחסים בין ות"ת לבין המוסדות להשכלה גבוהה. ההקצבה הישירה למוסדות ניתנת כסכום גלובלי אחד, אותו הם יכולים להקצות לשימושים השונים לפי סדרי עדיפויותיהם. כל זאת, כפי שקובע החוק, במסגרת התקציב. מתוקף תפקידיה של ות"ת, לפי החלטת הממשלה, "לעקוב אחר ניצול התקציבים כדי למנוע גירעונות או חריגות", מאשרת ות"ת לכל מוסד את מסגרת התקציב שלו ואת השתתפות המדינה בתקציבו. המוסדות חייבים בדיווח כספי תקופתי לות"ת, העוקבת אחר ביצוע התקציב.

השתתפותה של ות"ת בתקציב הרגיל של מערכת ההשכלה הגבוהה מתחלקת למספר חלקים: הקצבה ישירה למוסדות להשכלה גבוהה (כ-74% מתקציב ות"ת) הקצבות מקבילות לקרנות צמיחות (כ-4%), הקצבות מיועדות למחקר ולנושאים מיוחדים במוסדות להשכלה גבוהה (כ-6%),

הרגיל. כן הוסכם על תוספת של 380 מיליון ש"ח לתקציב הפיתוח כדי להרחיב את התשתית הפיזית של מערכת ההשכלה הגבוהה.

במהלך השנים תשס"ב-תשס"ג פעלה המערכת ללא הסכם רב-שנתי, אלא בהתאם לתקציבים שנתיים שהוגדרו לה ושכללו בעיקר תוספות בגין סטודנטים במכללות ופיתוח פיסי.

רק בסוף שנת תשס"ד, לאחר דיונים שנמשכו מספר שנים ועל רקע קיצוצים מתמשכים בבסיס תקציב ות"ת, נחתם בין ות"ת למשרד האוצר הסכם רב-שנתי לשנים תשס"ד-תשס"ח. במסגרת ההסכם הוגדרו מספר יעדים עיקריים של המערכת לתקופת ההסכם (ראה פירוט על התכנית הרב-שנתית בפרק 2.1.1).

להלן פירוט היעדים של התכנית הרב-שנתית אשר יישומם כרוך בתוספת תקציב למערכת ההשכלה הגבוהה:

□ ייצוב תקציבי של אוניברסיטאות המחקר המצויות בגירעון שוטף בתקציב הרגיל, אשר חלק ממנו נוצר עקב קיצוצים בתקציב מערכת ההשכלה הגבוהה בשנים האחרונות, תוך ייעול פעילותן במסגרת תכניות הבראה והתייעלות. נקבע כי אוניברסיטאות אשר יקבלו סיוע מיוחד במסגרת תכניות הבראה יבצעו צעדי התייעלות, כך שלא יאוחר משנה"ל תשס"ח יגיעו לאיזון תקציבי בבסיס. יצוין כי אוניברסיטאות בהן היתה נהוגה פנסיה תקציבית לעובדים יקבלו סיוע כאמור, ובלבד שהחל מיום 1.1.2004 לא מועסקים במוסדות אלה עובדים חדשים המתקבלים למוסד בפנסיה תקציבית, דהיינו כל העובדים מועסקים בהסדר חיצוני של פנסיה צוברת.

□ שמירה על תפוקות המחקר והמצוינות המדעית של ישראל. נקבע כי הגדלת התמיכה

של ות"ת בתשתיות המחקר האוניברסיטאיות ובמענקי מחקר לחוקרים מובילים יבוצעו באמצעות תמיכה בקרנות המחקר.

□ הגדלת כוח האדם האקדמי על-פי צורכי המשק, בפרט באמצעות הגדלת הכשרת סטודנטים לתואר ראשון במכללות האקדמיות המתוקצבות, תוך חתירה לייעול מערך המכללות (נקבע כי במהלך החומש לא תינתן הכרה למכללה אקדמית מתוקצבת נוספת). במסגרת זו ניתנה תוספת תקציב בעיקר למימון הגידול הטבעי של מספר הסטודנטים לתואר ראשון במכללות.

□ פיתוח פיסי של המוסדות – תוך דגש על תשתיות המחקר באוניברסיטאות ותשתיות ההוראה במכללות.

במסגרת ההסכם הרב-שנתי הנ"ל הוגדרו תוספות להשתתפות המדינה בתקציב מערכת ההשכלה הגבוהה, כדי לאפשר ביצוען של תכניות ההבראה וההתייעלות, הגדלת מספר הסטודנטים וחיזוק תשתיות המחקר ומענקי המחקר. תוספות אלה מסתכמות בשנים תשס"ד-תשס"ח בכ-2 מיליארד ש"ח. כן הוסכם על מסגרת השתתפות המדינה בפיתוח הפיסי של האוניברסיטאות והמכללות בסך כולל של 400 מיליון ש"ח לחומש.

4.2 התקציב הרגיל של המוסדות להשכלה גבוהה

הפעילות במוסדות להשכלה גבוהה מתנהלת בשלוש מסגרות תקציב:

□ התקציב הרגיל – לפעילות השוטפת בהוראה ובמחקר;

- תקציבים סגורים (רובם במימון חוץ) – למחקר ולתכניות לימודים מיוחדות; תקציב הפיתוח.
- בלוחות 4.1 ו-4.2 להלן מוצג ביצוע הקצבות ות"ת במסגרת התקציב הרגיל בתשס"ב ובתשס"ג.

לוח 4.1

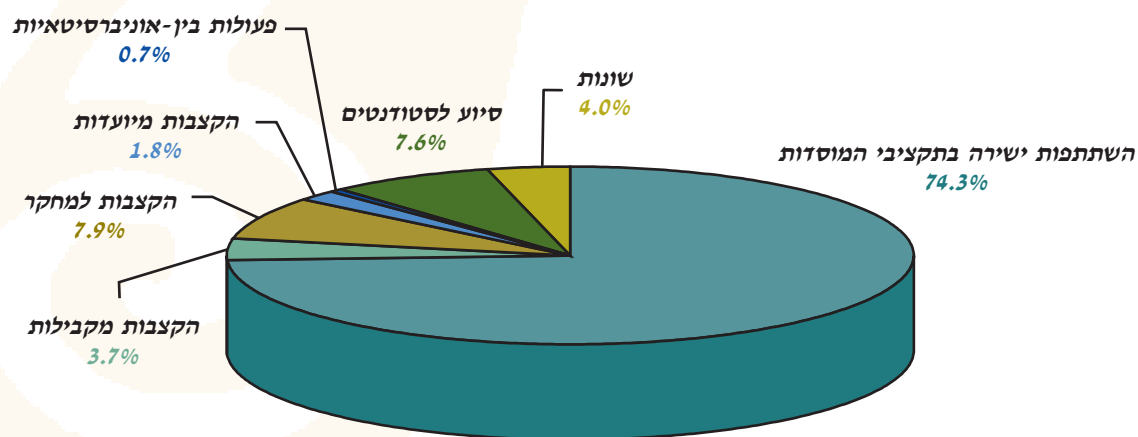
ביצוע הקצבות ות"ת במסגרת התקציב הרגיל בתשס"ב ובתשס"ג והתפלגותן באחוזים (במחירים שוטפים, באלפי ש"ח)

תשס"ג		תשס"ב		סך הכל
באחוזים	הקצבות	באחוזים	הקצבות	
100.0%	5,205,825	100.0%	5,350,199	השתתפות ישירה בתקציבי המוסדות
74.3%	3,870,520	75.3%	4,027,753	הקצבות מקבילות
3.7%	191,402	3.2%	173,630	הקצבות למחקר
7.9%	409,312	7.5%	402,587	הקצבות מיועדות
1.8%	95,563	3.1%	164,319	פעולות בין-אוניברסיטאיות
0.7%	35,662	0.7%	37,330	סיוע לסטודנטים
7.6%	396,794	6.6%	355,377	שונות
4.0%	206,572	3.5%	189,203	

ראה פירוט בלוח 4.2.

תרשים 4.1

הקצבות ות"ת במסגרת התקציב הרגיל (תשס"ג)

לוח 4.2

פירוט ביצוע הקצבות ות"ת במסגרת התקציב הרגיל בתשס"ב ובתשס"ג
(במחירים שוטפים, באלפי ש"ח)

תשס"ג	תשס"ב	סעיפי תקציב
5,205,825	5,350,199	ס ה " כ
3,870,520	4,027,753	1. השתתפות ישירה בתקציבי המוסדות
3,278,803	3,448,422	1.1 אוניברסיטאות
511,543	499,180	1.2 מוסדות לא-אוניברסיטאיים
80,174	80,151	1.3 האוניברסיטה הפתוחה
191,402	173,630	2. הקצבות מקבילות לקרנות צמיתות
190,327	172,610	2.1 אוניברסיטאות
1,075	1,020	2.2 מוסדות לא-אוניברסיטאיים
409,312	402,587	3. הקצבות למחקר
344,668	335,301	3.1 קרנות מחקר
219,600	214,024	3.1.1 הקרן הלאומית למדע ¹
3,360	3,250	3.1.2 קרן למחקרים משותפים – משרד הביטחון ¹
6,743	10,250	3.1.3 קרן למחקרים משותפים – אנרגיה אטומית ¹
446	470	3.1.4 קרן לחינוך ארה"ב-ישראל ¹
2,792	--	3.1.5 מחקרים אירופאים משותפים – CERN ¹
4,349	3,746	3.1.6 מחקרים אירופאים משותפים – המאיץ האירופי ESRF ^{2,1}
105,868	94,491	3.1.7 קרן המו"פ האירופאי ^{3,1}
--	8,400	3.1.8 אינטרנט II ⁴
--	170	3.1.10 תצפית כדור הארץ
1,510	500	3.1.11 המאיץ בנחל שורק ¹
31,491	33,978	3.2 מלגות
		3.2.1 מלגות לקליטת סגל
14,795	16,684	3.2.1.1 מלגות אלון ומענקי מחקר וציוד
1,020	1,310	3.2.1.2 מלגות מעו"ף
494	500	3.2.1.3 קידום הוראת המדעים – סגל
59	79	3.2.1.4 קידום הוראת המדעים – הסבה
--	104	3.2.1.5 השתתפות במלגות גואסטלה
		3.2.2 מלגות בתר-דוקטורנטים
3,348	3,148	3.2.2.1 תכנית בתר-דוקטורנטים
--	776	3.2.2.2 בתר-דוקטורנטים ממדינות מתפתחות
526	370	3.2.2.3 בתר-דוקטורנטים – תמו"ז
1,642	822	3.2.2.4 מלגות ביכורה
		3.2.3 מלגות דוקטורנטים
2,443	2,342	3.2.3.1 מלגות מחקר – מדעי הרוח (רוטנשטרייך)
--	205	3.2.3.2 עידוד מחקר בתחומי השכלה גבוהה
310	155	3.2.3.3 קידום הוראת המדעים – דוקטורנטים
5,317	6,021	3.2.3.4 מלגות טכנולוגיה עילית
516	607	3.2.3.5 מלגות לדוקטורנטים זרים (תמו"ז)
		3.2.4 מלגות תואר שני
1,021	855	3.2.4.1 מלגות המר
33,153	33,308	3.2.5 תכניות קליטת חוקרים
8,808	11,222	3.2.5.1 קליטת מדענים עולים בכירים
24,345	22,086	3.2.5.2 העסקת מדענים עולים – ק.מ.ע. ¹

לוח 4.2 – המשך

תשס"ג	תשס"ב	סעיפי תקציב
91,588	160,154	4. הקצבות מיועדות
		4.1 פיתוח תשתית מחשוב
900	1,500	4.1.2 היחידה לחישובים עתידי עיבוד
--	1,909	4.1.3 מחשוב בתי ספר לחינוך באוניברסיטאות
5,330	5,890	4.1.4 הוראה מרחוק (כולל מיט"ל)
2,602	5,120	4.1.5 מחשוב מערכות מינהל
38,528	57,740	4.2 רכישת ספרים וכתבי-עת
36,947	44,250	4.4 ציוד מדעי טכנולוגי
3,285	42,295	4.5 תחזוקת מבנים ותשתית
1,100	1,450	4.6 הגברת הנגישות בפרפריה
2,896	--	4.7 הרחבת הנגישות במגזר הערבי
35,662	37,330	5. פעולות בין-אוניברסיטאיות
6,861	7,000	5.2 מכון בין-אוניברסיטאי באילת
28,801	30,000	5.3 הספרייה הלאומית
--	330	5.5 מידעת גישה לכל ¹
400,769	359,542	6. סיוע לסטודנטים
125,900	112,200	6.1 מלגות פרי"ח ^{5,1}
58,082	58,844	6.2 קרן הסיוע לסטודנטים ¹
--	16,444	6.3 מלגות עידוד מד"ט וטכנולוגיה
198,631	148,403	6.4 השתתפות בהחזר שכ"ל – מוסדות מתוקצבים
14,181	19,486	6.5 השתתפות בהחזר שכ"ל – מוסדות שאינם מתוקצבים ¹
3,975	4,165	6.6 השתתפות בסיוע לליקויי למידה
206,572	189,203	7. הקצבות שונות
40,514	41,430	7.1 מכינות קדם-אקדמיות
40,900	43,550	7.2 מחקרים רפואיים – הדסה
2,378	2,213	7.3 בתי חולים היקפיים ⁶
7,679	8,000	7.4 מכון פלזנשטיין
2,786	2,900	7.5 המכונים למחקר שימושי
1,880	1,900	7.6 המרכז הישראלי בקהיר ¹
9,435	9,210	7.7 האקדמיה הלאומית למדעים ¹
101,000	80,000	7.8 השתתפות בהוצאות פנסיה

1. הקצבות שאינן מועברות ישירות למוסדות להשכלה גבוהה.
2. חלקה של ישראל כדמי שימוש במתקן הסינכרוטרון האירופי ב-CERN. עוד שותפים בפרוייקט: משרד התמי"ס – 1,200 אלפי ש"ח ומשרד המדע – 850 אלפי ש"ח. הכספים הנ"ל הועברו לות"ת ע"י המשרדים השותפים ונכללים בסכום הכולל.
3. חלקה של ות"ת (50%) בתכנית המחקר והפיתוח של האיחוד האירופי. עוד שותפים בתכנית: משרד התמי"ס (40%) ומשרד המדע (10%). ות"ת העבירה חלקה למשרד התמי"ס, המרכז את הפרוייקט.
4. התכנית הישראלית להקמת רשת אינטרנט מקבילה ברוחב פס גבוה. עוד שותפים בתכנית: משרד המדע – 1,627 אלפי ש"ח ומשרד התמי"ס – 1,600 אלפי ש"ח. הכספים הנ"ל הועברו לות"ת ע"י המשרדים השותפים ונכללים בסכום הכולל. שנת 2003 הייתה השנה האחרונה בה הופעל הפרוייקט.
5. פרי"ח: הביצוע בתשס"ב ובתשס"ג כולל סך 17,200 אלפי ש"ח שהועברו למשרד החינוך ולמשרד העבודה והרווחה עבור חונכי פרי"ח במכללות להכשרת עובדי הוראה ובמכללות להכשרה טכנולוגית.
6. מתוך הסכומים הנ"ל, השתתפות משרד הבריאות בתשס"ב – 1,520 אלפי ש"ח, ובתשס"ג – 1,405 אלפי ש"ח.

ות"ת מאשרת למוסדות להשכלה גבוהה את השתתפותה בתקציביהם, לאחר שסוכמו ואושרו מסגרות התקציב שלהם. מסגרת התקציב הרגיל המעודכן שאושרה לכלל המוסדות בתשס"ג הייתה 7,474,487 אלפי ש"ח.

בלוחות 4.3-4.5 מוצג הרכב ההכנסות המממנות את התקציבים הרגילים של כלל המוסדות להשכלה גבוהה, פירוט לפי הכנסות של התקציבים הרגילים באוניברסיטאות ופירוט לפי הכנסות של התקציבים הרגילים במוסדות להשכלה גבוהה, שאינם אוניברסיטאות.

סך כל הקצבות ות"ת בתשס"ג (פרט לתקציב הפיתוח), על-פי ביצוע, היה 5,205,825 אלפי ש"ח, מהם 4,665,860 אלף ש"ח למוסדות להשכלה גבוהה, והשאר לפעולות במערכת, שאינן מתבצעות ישירות על ידי המוסדות, כגון: מלגות פר"ח, קרן הלוואות לסטודנטים, הקרן הלאומית למדע, השתתפות בתכנית המו"פ האירופאי וכו'. הקצבות ות"ת בתשס"ב היו בסך 5,350,199 אלפי ש"ח, מתוכם 4,376,000 אלפי ש"ח למוסדות להשכלה גבוהה.

רוב ההוצאות של המוסדות להשכלה גבוהה נכללות בתקציב הרגיל, הכולל הוצאות שכר, רכישת ציוד מדעי, רכישת ספרים וכתבי-עת, רכישת חומרים וציוד, תחזוקה שוטפת, שיפוצים, סיוע לסטודנטים ועוד.

לוח 4.3

ריכוז ההכנסות שנכללו בתקציב הרגיל בתשס"ב ובתשס"ג בכל המוסדות להשכלה גבוהה והתפלגותן לפי מקורות (באלפי ש"ח)

תשס"ג		תשס"ב		
אחוזים	ביצוע	אחוזים	ביצוע	
100.0%	8,623,998	100.0%	8,342,962	סך הכל הכנסות¹
39.9%	3,438,620	44.2%	3,691,621	הקצבה ישירה של ות"ת (בניכוי העברות לתקציבים אחרים)
2.2%	191,402	2.1%	173,630	הקצבות מקבילות לקרנות צמיתות
8.8%	755,518	9.1%	759,217	הקצבות ות"ת למחקר ולנושאים מיוחדים
20.0%	1,727,620	18.9%	1,574,234	הכנסות משכר לימוד
5.7%	490,988	5.7%	471,260	הכנסות מתרומות
23.4%	2,019,850	20.0%	1,673,000	הכנסות אחרות

המקור: דו"חות כספיים מבוקרים של המוסדות להשכלה גבוהה לשנים תשס"ב ותשס"ג.

1. הכנסות נטו, בניכוי העברות לתקציבים אחרים. ראה פירוט לפי מוסדות בלוחות 4.4 ו-4.5.

לוח 4.4
הכנסות והוצאות בתקציב הרגיל של האוניברסיטאות בשנים תשס"ב ותשס"ג
(במחירים שוטפים, באלפי ש"ח)

ה כ נ ס ו ת								סה"כ הוצאות	
סה"כ הכנסות	מועברות לתקציבים אחרים	הכנסות אחרות	הכנסות מתרומות	הכנסות משכ"ל	הקצבות ות"ת		סה"כ הוצאות		
					ייעודיות	ישירה			
7,276,501	-276,580	1,550,386	444,881	1,203,379	832,536	3,521,899	7,418,821	תשס"ב -	
1,445,667	-19,110	115,019	118,664	169,072	291,433	770,589	1,507,720	סה"כ ביצוע	
929,063	-35,255	74,005	46,675	118,745	108,237	616,656	929,063	האוני העברית	
1,790,211	-16,676	640,247	77,617	279,504	114,824	694,695	1,799,148	הטכניון	
762,176	-29,675	233,337	7,693	142,340	68,432	340,049	762,080	אוני תל-אביב	
513,616	-27,646	97,312	9,336	138,747	50,592	245,275	585,345	אוני בר-אילן	
705,458	-68,211	51,041	3,607	144,694	86,976	487,351	705,528	אוני חיפה	
822,797	-9,205	296,954	178,484	--	62,031	294,533	822,183	אוני בן-גוריון	
307,513	-70,802	42,471	2,805	210,277	50,011	72,751	307,754	מכון ויצמן	
								האוני הפתוחה	
7,451,566	-390,939	1,886,231	456,099	1,314,410	838,791	3,346,974	7,453,095	תשס"ג -	
1,523,128	-57,047	271,550	114,528	182,588	292,811	718,698	1,505,030	סה"כ ביצוע	
924,277	-36,051	83,286	68,915	123,470	139,928	544,729	924,277	האוני העברית	
1,738,255	-8,567	602,832	59,820	298,037	98,838	687,295	1,739,921	הטכניון	
800,448	-38,009	263,109	13,697	152,618	74,900	334,133	801,094	אוני תל-אביב	
563,380	-37,360	130,677	9,843	160,134	48,657	251,429	583,762	אוני בר-אילן	
759,707	-125,525	163,282	9,643	166,683	75,759	469,865	759,566	אוני חיפה	
817,951	-28,832	347,060	178,564	--	48,673	272,486	815,078	אוני בן-גוריון	
324,420	-59,548	24,435	1,089	230,880	59,225	68,339	324,367	מכון ויצמן	
								האוני הפתוחה	

המקור: דוחות כספיים מבוקרים של המוסדות לשנים תשס"ב ותשס"ג.

לוח 4.5
הכנסות והוצאות בתקציב הרגיל של המוסדות להשכלה גבוהה שאינם אוניברסיטאות
בשנים תשס"ב ותשס"ג
(במחירים שוטפים, באלפי ש"ח)

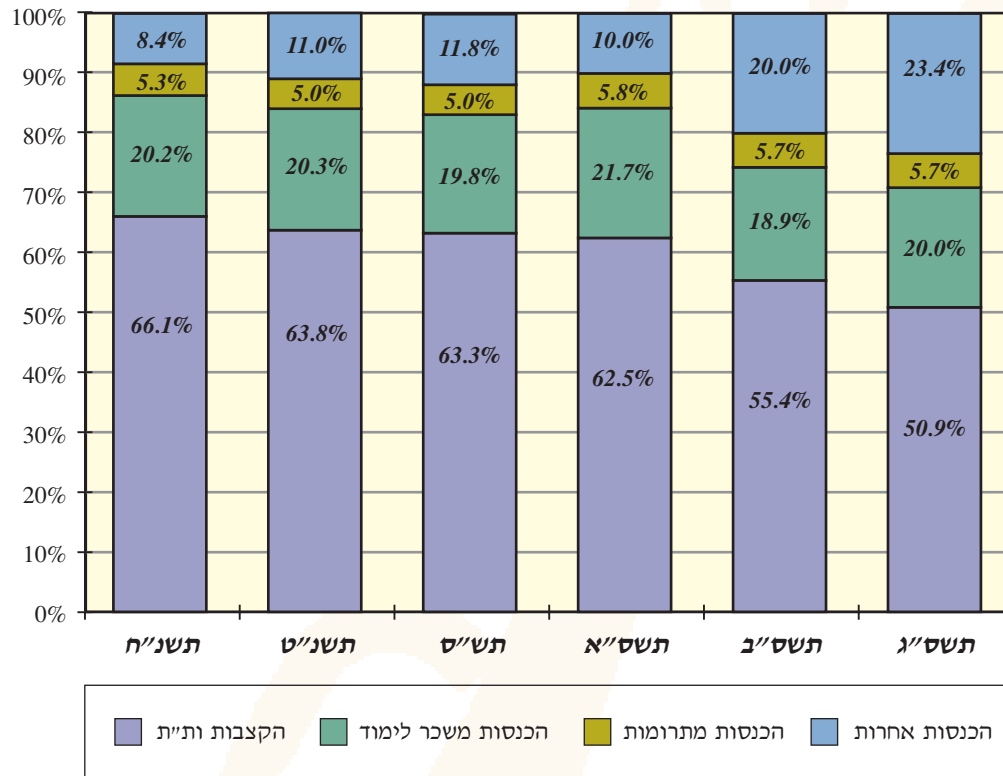
ה כ נ ס ו ת							סה"כ הוצאות	
סה"כ הכנסות	מועברות לתקציבים אחרים	הכנסות אחרות	הכנסות מתרומות	הכנסות משכ"ל	הקצבות ות"ת			
					ייעודיות	ישירה		
1,066,461	-37,544	122,614	26,379	370,855	100,311	483,846	1,006,757	תשס"ב - סה"כ ביצוע
58,200	--	2,014	3,337	14,519	2,280	36,050	58,194	בצלאל
28,090	--	3,904	1,049	5,690	927	16,520	28,470	אקדמיה למוסיקה
91,319	-2,364	15,201	13,589	20,803	10,310	33,780	84,325	בי"ס גבוה לטכנולוגיה
50,429	-607	384	958	17,809	3,075	28,810	50,261	שנקר
52,918	-5,000	1,360	151	19,038	8,819	28,550	52,916	מכללת ת"א-יפו
62,513	--	3,440	84	18,330	8,474	32,185	54,462	מכללת אורט בראודה
62,930	--	4,731	3,110	32,225	4,894	17,970	64,797	מכללת עמק יזרעאל
41,168	-929	3,217	2,206	12,945	4,369	19,360	38,622	מכללת תל-חי
41,345	-1,258	1,082	--	14,231	1,850	25,440	41,345	מכללה להנדסה ת"א
69,214	-1,029	7,877	--	22,479	6,417	33,470	50,751	מכללה להנדסה בנגב
62,424	-17,156	4,207	--	29,506	13,687	32,180	64,106	מכללה אקדמית ספיר
22,064	-279	8,199	1,355	3,509	1,080	8,200	23,747	מכללה אק' להנדסה י-ם
25,528	--	7,585	--	6,249	1,374	10,320	25,374	מכללה אקדמית הדסה
75,859	72	4,030	227	22,142	7,323	42,065	70,350	מכון אקדמי טכנו' חולון
143,073	--	34,339	313	49,501	6,265	52,655	142,249	מכללה אקדמית יו"ש
27,933	-1,730	5,928	--	10,769	5,066	7,900	28,138	מכללת הגליל המערבי
23,769	-73	2,090	--	10,232	2,120	9,400	24,603	מכללת עמק הירדן
18,331	11	1,014	--	7,911	1,015	8,380	16,827	מכללה אקדמית אחוה
53,770	--	7,047	--	21,613	4,160	20,950	36,884	מכללת אשקלון
24,754	--	4,699	--	8,229	4,156	7,670	24,156	מכללת צפת
30,830	-7,202	266	--	23,125	2,650	11,991	26,180	המרכז האקדמי רופין

לוח 4.5 – המשך

ה כ נ ס ו ת							סה"כ הוצאות	
סה"כ הכנסות	מועברות לתקציבים אחרים	הכנסות אחרות	הכנסות מתרומות	הכנסות משכ"ל	הקצבות ות"ת			
					ישירה	ייעודיות		
1,172,432	-24,398	133,619	34,889	413,210	108,129	506,983	1,091,419	תשס"ג – סה"כ ביצוע
61,037	--	5,608	1,856	15,619	2,974	34,980	61,914	בצלאל
29,438	--	6,535	726	5,442	1,355	15,380	28,852	אקדמיה למוסיקה
97,235	-971	16,165	13,551	23,409	10,391	34,690	93,098	בייס גבוה לטכנולוגיה
58,599	-200	1,454	1,786	20,067	3,612	31,880	58,477	שנקר
51,094	-8,960	3,663	261	18,900	13,300	23,930	51,092	מכללת ת"א-יפו
65,305	--	4,834	--	19,998	6,513	33,960	54,564	מכללת אורט בראודה
75,049	-800	5,679	4,737	36,485	9,558	19,390	75,168	מכללת עמק יזרעאל
57,517	1,035	9,291	3,459	19,551	4,046	20,135	54,286	מכללת תל-חי
43,819	-530	1,447	--	14,518	2,534	25,850	44,026	מכללה להנדסה ת"א
72,047	--	5,790	--	22,411	4,476	39,370	57,205	מכללה להנדסה בנגב
78,509	-9,795	8,287	--	32,134	11,958	35,925	72,283	מכללה אקדמית ספיר
20,869	--	608	4,061	5,683	1,034	9,483	22,879	מכללה אקי להנדסה י-ם
28,385	--	9,609	--	6,888	1,828	10,060	27,802	מכללה אקדמית הדסה
84,567	580	5,931	4,267	23,391	6,378	44,020	80,460	מכון אקדמי טכנוי חולון
129,068	--	22,232	185	42,262	8,359	56,030	119,934	מכללה אקדמית יו"ש
30,939	-3,872	7,413	--	12,180	5,238	9,980	30,628	מכללת הגליל המערבי
27,837	-1,950	4,030	--	11,427	2,620	11,710	27,336	מכללת עמק הירדן
22,784	-25	1,115	--	10,557	1,617	9,520	18,989	מכללה אקדמית אחוה
55,068	--	7,566	--	22,459	5,013	20,030	38,989	מכללת אשקלון
25,708	1,090	5,540	--	9,664	2,164	7,250	22,123	מכללת צפת
57,558	--	822	--	40,165	3,161	13,410	51,314	המרכז האקדמי רופין

המקור: דו"חות כספיים מבוקרים של המוסדות לשנים תשס"ב ותשס"ג.

תרשים 4.2
תקציב ההכנסות של המוסדות להשכלה גבוהה (תשנ"ח-תשס"ג)

לפעילות הרגילה (תקציב רגיל) של האוניברסיטה -
 טאות בתחום ההוראה והמחקר.

□ להשתתף בתקציב הרגיל של האוניברסיטאות
 בהתבסס על עלויות נורמטיביות רלבנטיות
 לביצוע הפעילות הרגילה בתחומי ההוראה
 והמחקר, תוך עידוד ההתייעלות ושיפור
 התפוקות בתחומים אלה.

□ לאפשר לאוניברסיטאות לקבל משאבים
 כספיים של המדינה, באופן שיוכלו לתכנן
 ולתקצב את פעילויותיהן להוראה ולמחקר תוך
 שמירה על העצמאות האקדמית והמינהלית של
 כל מוסד ובהתאם לסדרי העדיפויות הפנים-
 מוסדיות.

4.2.1 ההקצבה הישירה של ות"ת

ההקצבה הישירה של ות"ת היא מרכיב ההכנסות
 העיקרי של המוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים
 על-ידי ות"ת. הקצבה זו נקבעת לפי מודל תקצוב
 שפותח על-ידי ות"ת עבור האוניברסיטאות,
 וחלקים ממנו אומצו לתקצוב המכללות.

להלן המטרות, העקרונות ומרכיבי מודל התקצוב,
 כפי שהופעל בתשס"ג עבור האוניברסיטאות.

מטרות

□ להוות מכשיר אובייקטיבי, המופעל על פי אמות
 מידה שוויוניות, לחלוקת משאבי המדינה

עקרונות

- המודל משמש רק את המטרות להן נועד ואין בו עידוד לתחומי לימוד, נושאי מחקר, סוגי מוסדות, אזור גאוגרפי וכדו'.
- המודל מבוסס על מדדי **תפוקות** בהוראה ובמחקר שיפורטו להלן.
- המודל מתבסס עד כמה שניתן על נתונים עדכניים ומהימנים ממקורות אובייקטיביים (כגון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וקרנות מחקר), עם מינימום מעורבות ישירה של המוסדות.

מרכיבי מודל התקצוב

המודל המופעל כיום כולל שני מרכיבים – מרכיב ההוראה ומרכיב המחקר, כאשר בשנת תשס"ג הסתכם המשקל שניתן למרכיב ההוראה בחישוב ההשתתפות הישירה לאוניברסיטאות בכ-58% והמשקל שניתן למרכיב המחקר היה כ-42%. מרכיב נוסף – מרכיב האיכות, שהופעל באופן נסיוני למשך מספר שנים, הוצא ממודל התקצוב כחלק מההחלטה למקד את כל הטיפול של ות"ת ומל"ג בנושא האיכות בידי היחידה להערכת איכות והבטחתה, אשר הוקמה במל"ג (ראה פרק 2.1.1.6).

להלן פירוט מרכיבי המודל האמורים:

מרכיב ההוראה

מרכיב ההוראה נועד לשקף את תפוקות המוסדות בהוראה אקדמית, דהיינו – הענקת תארים אקדמיים למסיימי לימודי תואר ראשון ותואר שני. הוא נמדד ברמת המוסד כסכום תוצאתי של: מכפלת מספר הסטודנטים (בכל תחום ותואר) כפול

התעריף (בכל תחום ותואר) כפול מקדם היעילות (בכל תחום ותואר).

לצורכי המודל קבעה ות"ת והגדירה 12 תחומי לימוד – מדעי הרוח, חינוך, מדעי החברה, עסקים ומדעי הניהול, משפטים, רפואה, מקצועות עזר רפואיים, מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב, מדעי הטבע הפיסיקליים, מדעי הטבע הביולוגיים, חקלאות והנדסה ואדריכלות. לכל תחום ותואר נקבע תעריף (סה"כ 24 תעריפים שונים). תעריפים אלו מתעדכנים מדי שנה.

נתונים על מספר הסטודנטים ומקבלי התואר בכל אחד מ-12 התחומים הנ"ל והתארים (ראשון ושני) מתקבלים מסקרי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס), לאחר עיבודם לפי כללים מקצועיים מתואמים בין הלמ"ס לבין ות"ת.

מקדם היעילות משקף את שיעור הסטודנטים המסיימים את לימודיהם בזמן התקני שנקבע להם. הזמן התקני לסיום תואר נקבע בנפרד עבור כל תחום לימודים ותואר ועומד על פי רוב על שלוש שנים עבור לימודי תואר ראשון ושנתיים עבור תואר שני. מקדם היעילות מחושב בנפרד עבור כל תחום לימודים, תואר ומוסד ומתעדכן מדי שנה על פי נוסחת החישוב הכללית הבאה¹:

$$E(t) = C(t) * \frac{B(t-3)+B(t-4)+B(t-5)}{S(t-6)}$$

כאשר:

- E = מקדם היעילות (בכל תחום, תואר ומוסד)
- C = מקדם תיקון זמן תקני לתואר בכל תחום, תואר ומוסד (שווה בד"כ ל-1 בתואר ראשון ול-2/3 בתואר שני)
- B = מספר מקבלי תואר (בכל תחום, תואר ומוסד)
- S = מספר סטודנטים (בכל תחום, תואר ומוסד)
- t = שנת הלימודים המתוקצבת כעת

1. בתחומי לימודים כמו הנדסה לתואר ראשון, בהם זמן הלימוד התקני הוא ארבע שנים ומעלה, נכלל במונה גם B(t-2).

משקלם של המדדים לצורך קביעת תקצוב מרכיב המחקר היו:

זכייה במענקים מקרנות מחקר תחרותיות: 35%
זכייה בתקציבי מחקר ממקורות אחרים: 20%
שווה ערך מקבלי תואר שלישי: 30%
פרסומים מדעיים: 15%

סה"כ 100%

להלן פירוט של כל אחד מהמדדים הנ"ל.

זכייה במענקים מקרנות מחקר תחרותיות

מדד זה מבוסס על ההיקף התקציבי האבסולוטי של מענקי מחקר מקרנות מחקר שנקבעו ע"י ות"ת כקרנות תחרותיות.

רשימת הקרנות התחרותיות בשנת תשס"ג הייתה כדלהלן:

1. הקרן הלאומית למדע;
2. קרנות המחקר של משרד המדע;
3. הקרן הדו-לאומית ארה"ב-ישראל למדע – BSF;
4. הקרן הדו-לאומית ארה"ב-ישראל למחקר חקלאי – BARD;
5. תכנית מחקרית ישראל-ארה"ב לשיתוף פעולה לפיתוח – CDR;
6. הקרן הדו-לאומית ישראל גרמניה למחקר – GIF;
7. האגודה הישראלית לקרנות מחקר וחינוך – קרן פורד;
8. תכניות המסגרת למו"פ של האיחוד האירופי;
9. המכונים הלאומיים לבריאות של ארה"ב – NIH;
10. תכנית גרמניה-ישראל לשיתוף פעולה בנושאים בעלי אוריינטציה עתידית – DIP.

לשם הדגמה והמחשה, חושבו מקדמי היעילות עבור שנת תשס"ג על-פי מספרי הסטודנטים בכל תחום לימודים, תואר ומוסד בשנת תשנ"ז ומספר הבוגרים בשנים תשנ"ח, תשנ"ט ותש"ס². פיגור זה בחישוב מקדמי היעילות הוכנס למודל מסיבות טכניות על מנת לקיים את הדיונים בין ות"ת לבין כל אחד מהמוסדות המתוקצבים על ידה על מסגרת התקציב לשנה הבאה, המתקיימים בחודשי הקיץ לפני שנת הלימודים, על-פי נתוני מפתח ידועים וסופיים. מקדמי היעילות בתוקף בשנת תשס"ג לפי תחום לימודים, תואר ומוסד מופיעים בלוח נ.ח.1 בנספח ח'.

בהתאם לנ"ל מסתכמת ההשתתפות הישירה של כל מוסד בגין מרכיב ההוראה בשנה מסוימת על-פי נוסחת החישוב הבאה:

$$M_x = \sum_{ij} S(t-2) * T(t) * E(t)$$

כאשר:

- M = סה"כ השתתפות ות"ת במוסד
 S = מספר הסטודנטים
 T = תעריף
 E = מקדם היעילות בשנה הנקובה
 x = מוסד
 i = תחום לימודים
 j = תואר שלקראתו לומדים
 t = שנת הלימודים המתוקצבת כעת

מרכיב המחקר

מרכיב המחקר נועד לשקף את תפוקות המחקר של אוניברסיטה על-פי מדדים אובייקטיביים. בתשס"ג נמדדו תפוקות המחקר בארבעה נושאים: זכייה במענקים מקרנות מחקר תחרותיות; זכייה בתקציבי מחקר ממקורות אחרים; שווה ערך מקבלי תואר שלישי בזמן תקני; ופרסומים מדעיים.

2. ותשס"א עבור תחומים כמו הנדסה. ראה הערה 1 דלעיל.

חלקו של כל מוסד במדד זה בשנה מסוימת הוא בהתאם לחלקו בסיכום מספר הסטודנטים בכל המוסדות בכל התחומים כפול מקדם הניצולת כפול גורמי התיקון בכל תחום על פי הנוסחה הבאה:

$$M_x = \frac{\sum_i E_{ix} * T * L_i * S_{ix}}{\sum_{ix} E_{ix} * T * L_i * S_{ix}}$$

כאשר:

M_x = חלקו של מוסד x במדד

E_{ix} = מקדם הניצולת של דוקטורנטים בתחום i מוסד x

T = גורם תיקון לזמן התקני של הלימודים לתואר שלישי

L_i = גורם התיקון לדוקטורנטים בתחום i-

S_{ix} = מספר הסטודנטים לתואר שלישי בתחום i במוסד x

כמו במרכיב ההוראה התייחס מספר הסטודנטים במשוואה הנ"ל לשנת הלימודים תשס"א בתקצוב האוניברסיטאות בתשס"ג.

מקדמי הניצולת כפול גורמי התיקון לכל מוסד ותחום עבור תשס"ג מופיעים בלוח נ.ח.4 בנספח ח'.

פרסומים מדעיים והערכתם

מדד זה מבוסס על היקף המאמרים המדעיים של חברי הסגל באוניברסיטאות ועל ה-IMPACT המדעי של מאמרים אלה, כפי שזה נמדד על-ידי ה-IMPACT FACTOR של כתבי העת שבו הופיעו המאמרים.

מדי שנה מלקט מכון סאלד עבור ות"ת מידע על כל המאמרים המדעיים של חוקרים שפורסמו בשנה מסוימת בכתבי העת המכוסים על ידי מאגרי המידע הבאים:

המדד מחושב כדלהלן: עבור כל מוסד מחשבים את חלקו היחסי מסה"כ ההיקף הכספי של זכויות בשנתיים האחרונות. התפלגות הזכויות לפי מוסד וקרן בשנים הרלבנטיות מופיעה בלוח נ.ח.2 בנספח ח'.

תקציבי מחקר ממקורות אחרים

מדד זה מבוסס על היקף כספי המחקר ממקורות מימון חוץ-אוניברסיטאיים, פרט לקרנות התחרות-יות דלעיל, שהושגו על ידי האוניברסיטאות. במדד זה נכללים פרויקטים של מחקר ופיתוח שתקציבם השנתי מ-50,000 דולר ומעלה, כפי שמדווחים על-ידי המוסדות לות"ת מדי שנה.

חישוב המדד: עבור כל מוסד מחשבים את חלקו היחסי מסה"כ ההיקף הכספי של הפרוייקטים המדורגים בשנתיים האחרונות. ההיקף הכספי של פרויקטי המו"פ, ממוין לפי מוסד ומקורות מימון בשנים הרלבנטיות, מופיע בלוח נ.ח.3 בנספח ח'.

שווה ערך מקבלי תואר שלישי

החישוב של מדד זה דומה לחישוב של מרכיב ההוראה לתואר ראשון ותואר שני, אלא שבמקום תעריף אבסולוטי בשקלים עבור כל תחום לימוד יש גורם תיקון המבטא את הבדלי העלות השנתיים בהכשרת דוקטורנט בתחומים השונים כדלהלן:

מדעי הרוח, החברה והמשפטים – 1.00.

מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב – 1.33.
מדעי הרפואה, מדעי הטבע, החקלאות והנדסה – 1.67.

הזמן התקני לסיום תואר שלישי נקבע ל-4.5 שנים. בתשס"ג נאספו נתונים על שלושה מחזורים של בוגרים על מנת לחשב את מקדם הניצולת בכל מוסד ותחום לימודים, ועל כן גורם התיקון C בחישוב מקדם הניצולת (ראה עמוד לעיל) הוא – 4.5/3 דהיינו 1.5³.

3. החל מתשס"ד אנו אוספים נתונים על ארבעה מחזורים של בוגרים, כמו בתחומי הנדסה לתואר ראשון.

המכוסים על-ידי שלושת המאגרים הראשוניים ברשימה הנ"ל – ה-SCI, ה-SSCI וה-AHCI, המופקים ע"י חברת Thomsom ISI האמריקאית. ה-IMPACT FACTOR של כתב עת הינו מדד של מספר הפעמים שהמאמר הממוצע שהתפרסם באותו כתב עת בשנה מסוימת צוטט במאמרים אחרים בתוך תקופה מסוימת. הציון של כתב עת במדד הזה הוא בעל משמעות רק ביחס לכתבי עת המתמחים באותה דיסיפלינה מדעית. על כן מסווגים כתבי העת הכלליים במאגרי המידע הנ"ל ליותר מ-200 שטחי מדע.

שיטת חישוב מדד זה מורכבת למדי כיוון שהיא חייבת לקחת בחשבון את ההבדלים בדפוסי הפרסום והציטוט בתחומי המדע השונים. ראה פירוט טכני של השיטה בנספח ח'.

תוצאות מודל התקצוב

לוח 4.6 להלן מסכם את תוצאות מודל התקצוב בשנת תשס"ג על מרכיביו ומדדיו השונים.

4.2.2 הקצבות מקבילות של ות"ת לקרנות צמיתות

ההקצבות המקבילות שימשו בעבר לעידוד הקמת קרנות צמיתות, שפירוטיהן מתווספים לתקציב השוטף של המוסדות להשכלה גבוהה. ממשלת ישראל, בתקופה שקדמה להקמת ות"ת, הבטיחה לאגודות השוחרים של האוניברסיטאות לתת מתקציב המדינה סכום מקביל ("מטשינג") לפירות שיתנו הקרנות הצמיתות המנוהלות בישראל.

החל מתשס"ג קבעה ות"ת נוהל לפיו נדרש כל מוסד להגיש לות"ת, אחת לשנה, דו"ח מפורט מבוקר בידי רואה חשבון על התנועה ביתרות של הקרנות הצמיתות, ועל מצב ההשקעות של נכסיהן. הדו"ח מהווה בסיס לאישור ההקצבה המקבילה למוסד

1. בתחומי מדעי הרפואה, הטבע והטכנולוגיה – Science Citation Index (SCI)
2. בתחומי מדעי החברה – Social Science Citation Index (SSCI)
3. בתחומי מדעי הרוח והאומנויות – Arts & Humanities Citation Index (AHCI)
4. בתחום הפסיכולוגיה – PsychInfo
5. בתחום הסוציולוגיה – Sociological Abstracts
6. בתחום החינוך – Eric (Educational Resources Information Center)
7. בתחום הכלכלה – Econlit (Economics Literature)
8. בתחום המינהל – ABI / INFO
9. בתחום העבודה הסוציאלית – Social Work Abstracts (SWAB)

כמו כן, אוסף מכון סאלד מידע מתוך שני מאגרי מידע ישראליים:

- מפתח לכתבי עת בעברית של אוניברסיטת חיפה: מפתח הכולל מאמרים מתוך כתבי עת בעברית בכל התחומים.
- מאגר מידע על פרסומים במדעי החברה והחינוך של מכון סאלד: מאגר הכולל פרסומים של חוקרים ישראליים שהתפרסמו בארץ ובחו"ל בנושאי מדעי החברה והחינוך.

מכון סאלד ממיין את הפרסומים לפי מחלקה בתוך מוסד של המחברים השייכים לאחת האוניברסיטאות. הוא גם משקלל את הפרסומים בהתאם למספר הכתובות המופיעות במאמר. למשל, משקלו של מאמר שנכתב על-ידי שני חוקרים משתי אוניברסיטאות, הוא חצי לכל אוניברסיטה. מספר הפרסומים המשוקללים לפי מוסד ותחום בשנת 1999, השנה הרלבנטית עבור תשס"ג, מופיע בלוח נ.ח.5 בנספח ח'.

בנוסף מרכז מכון סאלד מידע על ה-IMPACT FACTOR של כל אחד מכתבי העת המדעיים

לוח 4.6
מודל התקצוב ומרכיביו – תשס"ג
(באחוזים)

מדדי התקצוב	האוני' העברית	הטכניון	אוני' ת"א	אוני' בר-אילן	אוני' חיפה	אוני' בן-גוריון	מכון ויצמן	סה"כ
מודל התקצוב	23.0%	15.8%	21.4%	10.5%	7.9%	14.2%	7.2%	100.0%
מרכיב ההוראה - סה"כ	19.7%	17.4%	22.0%	12.6%	10.9%	16.9%	0.5%	100.0%
מרכיב המחקר - סה"כ מזה:	27.6%	13.6%	20.6%	7.6%	3.6%	10.5%	16.6%	100.0%
קרנות תחרותיות	30.7%	14.5%	19.9%	4.7%	2.2%	10.2%	17.9%	100.0%
קרנות לא-תחרותיות	25.9%	9.3%	17.7%	4.8%	1.5%	13.2%	27.6%	100.0%
דוקטורנטים	26.3%	16.5%	20.8%	11.5%	4.0%	9.1%	11.8%	100.0%
פרסומים מדעיים	25.0%	11.5%	25.6%	10.0%	9.0%	10.7%	8.1%	100.0%

לוח 4.7
הקצבות מקבילות בשנים תשס"ב ותשס"ג
(ביצוע במחירים שוטפים, באלפי ש"ח)

הקצבות מקבילות לתשס"ג	ערך הקרנות הצמיתות הזכאיות ליום 30.9.2002	הקצבות מקבילות לתשס"ב	ערך הקרנות הצמיתות הזכאיות ליום 30.9.2001	סה"כ
193,071	2,725,805	173,626	2,451,436	סה"כ
56,682	809,736	50,985	728,358	האוניברסיטה העברית
28,598	376,186	25,685	337,993	הטכניון
32,577	465,381	29,714	424,486	אוניברסיטת תל-אביב
12,544	179,197	11,450	163,578	אוניברסיטת בר-אילן
5,709	81,556	5,162	73,744	אוניברסיטת חיפה
20,762	296,598	18,566	265,222	אוניברסיטת בן-גוריון
34,632	494,740	30,576	436,794	מכון ויצמן למדע
475	6,784	466	6,650	האוניברסיטה הפתוחה
342	4,887	335	4,793	בצלאל
383	5,467	352	5,034	האקדמיה למוסיקה
237	3,389	213	3,041	בי"ס גבוה לטכנולוגיה
132	1,885	122	1,744	שנקר

4. התנדדות בערך הקרנות הצמיתות נובעות משינויי שערי מט"ח ומדדים.

לסיוע לסטודנטים, הקצבות לקרנות מחקר וכו'. נושאים המטופלים במסגרת ההקצבות המיועדות מופיעים להלן בפרקים 5 ו-6.

4.2.4 הכנסות שאינן מהקצבות ות"ת

כמפורט לעיל, בכלל המערכת מכסות ההקצבות של ות"ת בתשס"ג כ-51.7% מן התקציב הרגיל של המוסדות. שאר ההכנסות הן: משכר לימוד – כ-19.8%, מתרומות – כ-5.6% וכ-22.9% ממקורות שונים. להלן פירוט ההכנסות שאינן מהקצבות ות"ת.

4.2.4.1 הכנסות משכר-לימוד

שכר הלימוד נקבע אחת לחמש שנים על ידי ועדה ציבורית. במהלך שנת תשנ"ו הוקמה ועדה ציבורית לקביעת גובה שכר הלימוד ומפעלי הסיוע לסטודנטים לשנים תשנ"ז-תשס"א, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס מר יעקב מלץ, ובין חבריה היו שני נציגי הממשלה, שני נציגי ועד ראשי האוניברסיטאות ושלושה נציגי התאחדות הסטודנטים.

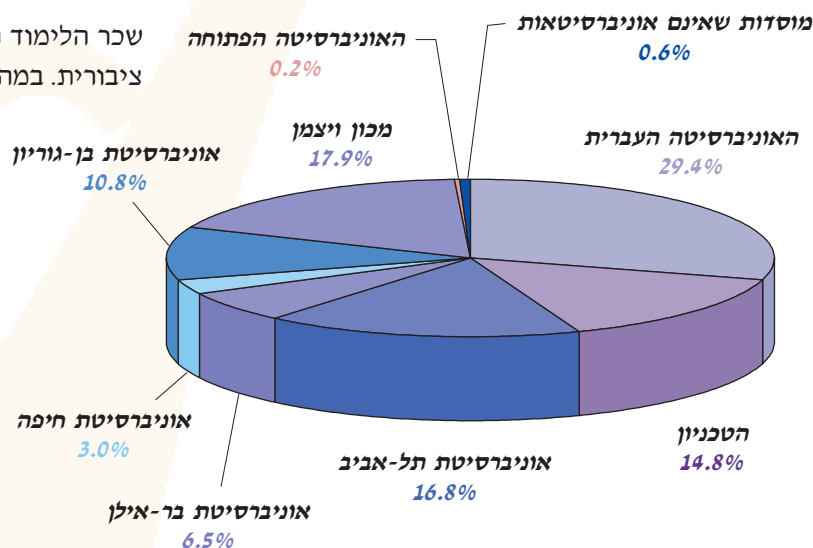
ועדת מלץ החליטה כי לא תהיה העלאה ריאלית של שכר הלימוד בשנים תשנ"ז-תשס"א וכי שכר הלימוד יעודכן בהתאם למדד המחירים לצרכן. סטודנט שישלם את מלוא שכר הלימוד מראש (לפני פתיחת שנת הלימודים) יהיה זכאי להנחה בשיעור של 2.5% משכר הלימוד. כמו-כן נקבע כי דמי ההרשמה יופחתו בכ-35% עד ל-200 ש"ח בשנת הלימודים תשנ"ט (במחירי פברואר 1995) ובמקביל יעלה שכר הלימוד בכ-20 ש"ח בכל אחת מהשנים תשנ"ח-תשס"א.

בגין הקרנות הצמיתות הזכאיות, על פי 7% מערך הקרנות הצמיתות הזכאיות. בתשס"ח החליטה ות"ת להקפיא את התחייבויותיה לתאריך 30.9.87, ולא לשלם הקצבות מקבילות לתרומות שהגיעו לאחר 30.9.88.

על-פי דיווחי המוסדות היה ערך הקרנות הזכאיות להקצבות מקבילות לסוף שנת תשס"ב (30.9.2002) כ-2,725 מיליון ש"ח. סכום זה שימש בסיס לחישוב ההקצבות המקבילות לשנת תשס"ג. סך ההעברות למוסדות בגין ההקצבות המקבילות בשנת תשס"ג היה 193 מיליון ש"ח, כמפורט בלוח 4.7 לעיל.

תרשים 4.3

התפלגות ההקצבות המקבילות (תשס"ג)

4.2.3 הקצבות מיועדות של ות"ת

בקטגוריה של הקצבות מיועדות נכללות הקצבות בתחומים הבאים: הקצבות למחשבים, לציד, לספרים, הקצבות לתחזוקת מבנים, הקצבות לפעולות בין-אוניברסיטאיות, הקצבות לשיפוי המוסדות בגין הפחתת שכר הלימוד, הקצבות

לקביעת גובה שכר הלימוד ומפעלי הסיוע לסטודנטים דנטים בראשות מר יעקב מלץ (ועדת מלץ), יוסיפו להתקיים אלא אם נקבע אחרת בדו"ח.

ההכנסות משכר לימוד ומתשלומים נלווים בשנת תשס"ג היו כ-1.7 מיליארד ש"ח, שהן כ-20% מן ההכנסות של כלל המוסדות. בשנת תשס"ב היו ההכנסות משכר לימוד ומתשלומים נלווים כ-1.5 מיליארד ש"ח, שהן כ-19% מן ההכנסות של כלל המוסדות.

בשנת תשס"ג העבירה ות"ת למוסדות שיפוי בגין הפחתת שכר הלימוד לתלמידי התואר הראשון (הפחתה בשיעור 17%). סך השיפוי שהועבר בשנה זו למוסדות המתוקצבים על-ידי ות"ת היה כ-200 מיליון ש"ח.

4.2.4.2 הכנסות מתרומות

רוב ההכנסות מתרומות מקורן בחו"ל. סכום ההכנסות מתרומות לתקציב הרגיל בתשס"ב היה 471 מיליון ש"ח, המהווים כ-5.7% מסך ההכנסות של המוסדות. בתשס"ג סך ההכנסות מתרומות לתקציב הרגיל היה כ-491 מיליון ש"ח, המהווים כ-5.6% מסך ההכנסות של המוסדות. הכנסות אלה אינן כוללות פירות של קרנות צמיתות, וגם לא תרומות שנועדו לקרנות הצמיתות של המוסדות ולתקציבי הפיתוח.

4.2.4.3 הכנסות אחרות

- (א) פירות מהשקעות ומנכסי הקרנות הצמיתות;
- (ב) הכנסות ממכירת שירותים (כולל תקורות מתקציבים אחרים);
- (ג) השתתפות משרדי ממשלה ומוסדות אחרים בהפעלת תכניות מיוחדות, כגון: השתלמויות מורים, מקצועות פארה-רפואיים וכו'.

בדו"ח הוועדה נקבע גם כי תשלום שכר הלימוד בגין לימודים חלקיים ייקבע עפ"י היקף שעות הוראה או עפ"י מספר נקודות הזכות, בהגבלות אשר מפורטות בדו"ח. כמו כן דן הדו"ח בזכויות הסטודנטים, במנגנון בוררות (למקרים של חילוקי דעות) ובמערך הסיוע לסטודנטים.

בשנת הלימודים תשס"א עמד גובה שכר הלימוד על 10,463 ש"ח (במחירי יולי 2000) בכל התארים.

בחודש אוגוסט 2000 הוקמה ועדה בראשותו של נשיא ביהמ"ש המחוזי בדימוס ד"ר אליהו וינוגרד להורדה הדרגתית של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ולבחינת הקלות אפשריות נוספות לסטודנטים. הוועדה קבעה כי שכר הלימוד לתלמידי התואר הראשון במוסדות הישראליים המוכרים המתוקצבים יופחת ב-50% באופן הדרגתי במשך 5 שנים החל מתשס"ב. בעקבות זאת, הופחת שכר הלימוד לתלמידי התואר הראשון בשנה"ל תשס"ב ב-14% ובשנה"ל תשס"ג ב-3% נוספים. לפיכך, גובה שכר הלימוד בשנה"ל תשס"ג עמד על 9,359 ש"ח במחירי יולי 2002 לתלמידי התואר הראשון ועל 11,276 ש"ח לתלמידי התואר השני.

ועדת וינוגרד קבעה עוד כי יינתן סיוע בשכר הלימוד לסטודנטים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה הישראליים שאינם מתוקצבים, בסכום השווה בש"ח להפחתה בשכר הלימוד שתינתן לסטודנטים הלומדים במוסדות הישראליים המתוקצבים, וזאת אם המוסדות יעמדו בכללים ובתנאים שתקבע ועדה ציבורית שתוקם לעניין זה. בעקבות החלטה זו הוקמה ועדה ציבורית בראשות פרופ' יוסי תמיר, אשר קבעה מגבלות בהן צריכים לעמוד המוסדות שאינם מתוקצבים בכדי שהסטודנטים הלומדים במסגרתם יזכו לקבלת הסיוע האמור בשכר הלימוד.

בהחלטות ועדת וינוגרד נכתב עוד כי כל ההסדרים לתואר ראשון שנקבעו בהחלטות הוועדה הציבורית

4.3 מצבת ההלוואות באוניברסיטאות

נתונים אלה הם נומינליים. רוב המוסדות, לאחר שכיסו את גירעונותיהם הצבורים, אינם נזקקים לאשראי לזמן ארוך.

המוסדות להשכלה גבוהה, בהיותם גופים מתוק-צבים על פי חוק יסודות התקציב, מוגבלים בגובה האשראי וחייבים בדיווח לות"ת. שר האוצר האציל מסמכותו למנהל הכללי של המועצה להשכלה גבוהה וות"ת להוציא למוסדות היתרי אשראי. על-פי המדיניות שנקבעה, האישורים הניתנים הינם בסכומים קטנים ומוגבלים. ות"ת איננה מעודדת את המוסדות ליטול אשראי ומצפה שהמוסדות ינהלו את ענייניהם במסגרת התקציב המאושר ותזרים המזומנים הנגזר ממנו.

בלוח 4.8 להלן מוצג פירוט מצבת ההלוואות לסוף תשס"ב ולסוף תשס"ג. מצבת ההלוואות כוללת שיא אשראי לחח"ד, אשראי בנקאי ואשראי פנימי.

4.4 תקציב פיתוח

4.4.1 כללי

תקציב הפיתוח של ות"ת מיועד לכיסוי ההשתתפות הציבורית בהשקעות במבנים להוראה ומחקר במוסדות להשכלה גבוהה. ההשתתפות הציבורית לכל פרויקט נקבעת לפי מערכת תעריפים, בהתאם לפונקציות הבנייה השונות (כיתות, מעבדות, ספריות וכו'), בהתחשב בהיקפו הפיסי של המבנה (במ"ר) ובכפוף למגבלת התקציב. ההשתתפות הציבורית היא בדרך כלל בין שליש למחצית מן

לוח 4.8

מצבת ההלוואות באוניברסיטאות לסוף תשס"ב (30.9.2002) ולסוף תשס"ג (30.9.2003) (במחירים שוטפים, באלפי ש"ח)

ה מ ו ס ד	שיא משיכת יתר (חח"ד) ברבעון האחרון		אשראי בנקאי לסוף שנה"ל		אשראי פנימי לסוף שנה"ל		סה"כ – ללא חח"ד, לסוף שנה"ל	
	תשס"ב	תשס"ג	תשס"ב	תשס"ג	תשס"ב	תשס"ג	תשס"ב	תשס"ג
סה"כ	10,000	0	0	0	172,920	151,782	172,920	151,782
האוניברסיטה העברית	0	0	0	0	172,920	151,782	172,920	151,782
הטכניון	0	0	0	0	0	0	0	0
אוניברסיטת תל-אביב	0	0	0	0	0	0	0	0
אוניברסיטת בר-אילן	0	0	0	0	0	0	0	0
אוניברסיטת חיפה	0	0	0	0	0	0	0	0
אוניברסיטת בן-גוריון	10,000	0	0	0	0	0	0	0
מכון ויצמן למדע	0	0	0	0	0	0	0	0

הכלליות והטכנולוגיות) בשנים תשנ"ז-תשס"א.

בשנה"ל תשס"ב אמורה היתה להתחיל תכנית פיתוח רב-שנתית חדשה עפ"י הסכם בין ות"ת ומשרד האוצר, ובעקבותיה – בין ות"ת למוסדות. מאחר שלא סוכמה תכנית כזו ותקציבי תשס"ב ותשס"ג התקבלו ממשרד האוצר באופן נקודתי במנותק מהסכם רב-שנתי כולל, ומאחר שתקציבי פיתוח חייבים להיות מבוססים על ראייה רב-שנתית ולהיות מקושרים לתכניות רב-שנתיות, החליטה מליאת ות"ת לצרף את שנה"ל תשס"ב ותשס"ג לתכנית הרב-שנתית הקודמת מול המוסדות ולהרחיב את נתחי המוסדות בהתאם.

4.4.3 תקציבי הפיתוח

החל מתשנ"ח ועד תשס"ג (1998-2003) בנו ובונים המוסדות להשכלה גבוהה אשר בתקצוב ות"ת 240,916 מ"ר בבניינים עבורם אושרה השתתפות ות"ת. העלות הכוללת למוסדות מבניית המבנים היא כ-1.8 מיליארד ש"ח.

התחייבות ות"ת להשתתפות בבניוי אשר אושרה בשנים אלה, לרבות השתתפות שהיא בבחינת הקדמת מימון ע"ח התכנית הרב-שנתית הבאה, היא כ-712 מיליון ש"ח (במחירי דצמבר 2002). בלוח 4.10 מוצג הביצוע הרב-שנתי לשנים 1998-2003, בהתאם לעלות הפרוייקטים ולהשתתפות הציבורית במימנם.

השתתפות ות"ת בתקציבי הפיתוח במערכת ההשכלה הגבוהה ב-2003 הסתכמה בכ-107 מיליון ש"ח.

בלוח 4.9 מוצגת רשימת הבניינים שאושרו לבנייה ב-2003, עם השתתפות ות"ת או במימון מלא מתרומות.

ההשקעות והיתר היא השתתפות עצמית של המוסד, בד"כ מתרומות. ות"ת הגבילה את השתתפותה בתקציבי הפיתוח רק לבניינים המשרתים את פונקציות ההוראה והמחקר של המוסדות. בינוי אחר, למשל של מעונות סטודנטים, ממומן במלואו מתרומות. עם זאת, כל פרויקט בנייה, גם אם אין בו השתתפות ות"ת, טעון אישור מראש של ות"ת, על-מנת לוודא שקיימים כל המקורות למימנו ושהמוסד לא עלול להיכנס לגירעון כתוצאה מביצועו.

תקציב הפיתוח של ות"ת מתבצע על-פי תכניות רב-שנתיות ובהתאם למסגרות המשאבים הציבוריים, שהמדינה מעמידה לרשות ות"ת במסגרת ההסכמים הרב-שנתיים.

4.4.2 תכנית הפיתוח הרב-שנתית

בשנה"ל תשנ"ז הושלמו הדיונים העקרוניים עם משרד האוצר וסוכמה מסגרת התכנית הרב-שנתית לשנים תשנ"ח-תשס"א (1998-2001). מסגרת תקציב הפיתוח לארבע השנים נקבעה לכ-464 מיליון ש"ח (במחירי דצמבר 2002). להלן היעדים שנקבעו לתכנית רב-שנתית זו:

- המשך הבנייה הדרושה עבור קליטת תוספת הסטודנטים בשנים האחרונות (תוספת של כ-32,000 סטודנטים בשנים תש"ן-תשנ"ז).
- בנייה עבור קליטת תוספת הסטודנטים במכללות הכלליות והטכנולוגיות שעברו או תעבורנה לטיפול ות"ת (תוספת של כ-12,500 סטודנטים עד שנת 2001).
- בנייה עבור תוספת סטודנטים חזויה של כ-6,000 סטודנטים, בעיקר במדעי הטבע והטכנולוגיה באוניברסיטאות ובמוסדות אחרים להשכלה גבוהה (למעט המכללות

לוח 4.9
פרוייקטים שאושרו להקמה בשנת 2003 בהשתתפות ות"ת
(במסגרת התכנית הרב-שנתית)

שטח ברוטו (מ"ר)	הפרוייקט	המוסד
1,850 700	שיפוץ בנין דה בוטון אגף לגלריה לאומנות	אוניברסיטת תל-אביב
7,600	בניין ביה"ס להנדסה	אוניברסיטת בר-אילן
5,800	משכן אומנויות	אוניברסיטת חיפה
4,130	בית כיתות	המכללה האקדמית עמק יזרעאל
4,046	בניין מדעים	המכון האקדמי טכנולוגי חולון
1,000	תוספת גלריה	המכללה האקדמית אריאל
2,983	בניין הנדסת חשמל ואלקטרוניקה	המכללה האקדמית להנדסה בנגב
747	חוות מחשבים	המכללה האזורית גליל מערבי
	פיתוח תשתיות	המכללה האקדמית אשקלון

לוח 4.10
תקציבי הפיתוח במערכת ההשכלה הגבוהה, שכללו השתתפות ות"ת, בשנים 1998-2003
(באלפי ש"ח, במחירי דצמבר 2002)

השתתפות ות"ת	עלות הפרוייקטים	שטח הפרוייקטים	ביצוע רב שנתי תשנ"ח-תשס"ג
712,611	1,865,852	240,916	סה"כ
80,706	231,272	27,305	הטכניון
60,773	159,172	18,367	אוניברסיטת תל-אביב
106,162	274,104	24,865	אוניברסיטת בר אילן
44,203	146,946	19,400	אוניברסיטת חיפה
166,135	332,682	47,009	אוניברסיטת בן גוריון
38,310	97,723	8,756	מכון ויצמן למדע
57,668	255,374	41,138	האוניברסיטה הפתוחה
158,654	368,579	54,076	מכללות – סה"כ